

„MOJE DA JA DARIVAM“¹ – PROJEKT „DAR(SA)“

VALERIJA JURJEVIĆ □ Memorijalna zbirka Marina Držića / Dom Marina Držića, Dubrovnik

sl.1. Plakat projekta *DAR(SA)* – *Darujmo i sačuvajmo Držića*

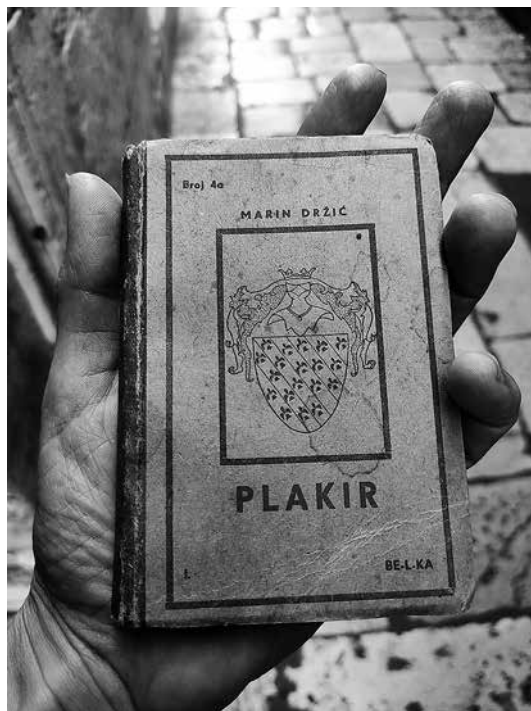
sl.2. Umjetnik Tonko Smokvina predaje rad *Vidra* ravnatelju Doma Marina Držića Nikši Matiću

sl.3. Knjižica *Plakir* Marina Držića iz 1942.

Dom Marina Držića od samog je osnutka 1989. godine² brojnim donacijama obogaćivao svoju građu – muzejsku, dokumentacijsku i knjižničnu.³ Muzejsku djelatnost Doma Marina Držića obavlja zbirka unutar pravne osobe – Memorijalna zbirka Marina Držića, koja prikuplja muzejsku građu i muzejsku dokumentaciju povezanu sa životom i djelom toga slavnog pisca. Sastoji se od djela likovne umjetnosti tematski povezanih s likom i djelom Marina Držića, od kazališne građe vezane za izvedbe Držićevih djela u Hrvatskoj i u inozemstvu, od uporabnih predmeta iz razdoblja renesanse i njihovih replika te od razne tiskane i pisane građe.

U idealnom slučaju temelj Memorijalne zbirke Marina Držića činili bi njegovi osobni predmeti: rukopisi poetskih i proznih djela, primjerci prvih izdanja knjiga koje je sam dao tiskati u Veneciji 1551. (*Tirena* i *Pjesni Marina Držića ujedno stavljene s mnozim družim ljepim stvarmi*), osobni predmeti poput onih koji su navedeni u dokumentu iz 1567. kao zalog za dug Ivanu Bartulu Nalješkoviću⁴ te arhivski dokumenti iz dubrovačkoga, sienskoga, firen-

tinskoga i ostalih arhiva u kojima se spominju zgode i nezgode Marina Držića, dubrovačkog književnika iz 16. stoljeća, koji će pola tisućljeća kasnije biti poznat kao najveći hrvatski komediograf. Nažalost, nije tako, i možemo se samo nadati kako će u budućnosti neki od tih predmeta otkupom ili darovanjem ipak dospjeti u fundus Memorijalne zbirke Marina Držića.

Slučaj je htio da iza pisca bogate, ali možda najtajnovitije biografije hrvatske književnosti ostane malo materijalnih tragova, a i oni najvažniji su igrom sudbine završili izvan Hrvatske. Jedini sačuvani primjerci prvih izdanja Držićevih knjiga iz 1551. čuvaju se u Nacionalnoj knjižnici Braidense u Milanu, a rukopis iz sredine 16. stoljeća u kojemu su sačuvane sve do danas poznate Držićeve drame u prozi, poznat kao Rešetarov rukopis, nalazi se u Narodnoj knjižnici Češke Republike u Pragu. Čak je i prva poznata drama Marina Držića *Pomet* izgubljena te o njezinu postojanju svjedoči samo *Prolog* njegova najpoznatijeg djela u kojemu se navodi kako *Dundo Maroje* „slijedi onu prvu komediju od Pometa“.

¹ Marin Držić, *Skup* (V, 1).

² Dom Marina Držića utemeljen je 1989., a do 2007. djelovao je kao ustrojbenja jedinica Dubrovačkih muzeja, kada je, uoči obilježavanja 500. obljetnice rođenja Marina Držića osnovana Ustanova u kulturi Grada Dubrovnika Dom Marina Držića.

³ Specijalna knjižnica Doma Marina Držića upisana je u Upisnik knjižnica sukladno Pravilniku o upisniku knjižnica i knjižnica u sastavu (NN 139/98) pod upisnim listom K-160.

Pred osnivače Doma Marina Držića bio je postavljen zahtjevan zadatak osmišljavanja stalnog postava i politike skupljanja građe koja će se oslanjati na dostupne predmete vezane za život, djelo i izvedbe djela Marina Držića. Stoga ne čudi da velik dio građe Memorijalne zbirke Marina Držića čine predmeti vezani za kazališne izvedbe Držićevih djela u zemlji i inozemstvu od 20. stoljeća nadalje: plakati, programske knjižice, brošure, pozivnice, scenariji i sl., te kazališne fotografije. Najveći dio kazališne građe prikupljen je darovima pojedinaca, a nakon toga je tijekom godina dopunjavan. Dio predmeta likovne umjetnosti: pseudoportreti, autorske interpretacije likova i motiva iz Držićevih djela te pojedinosti iz njegova života, većinom je prikupljen otkupima, ali je i znatan dio u Memorijalnu zbirku Marina Držića dospio donacijom umjetnika koji su izlagali u Domu Marina Držića, na samostalnim i skupnim izložbama.

Radi daljnjeg prikupljanja građe donacijama pojedinaca i institucija, a smatrajući kako je vrijedno prikupljati širok raspon predmeta vezanih za Marina Držića jer svaki taj predmet pokazuje koliki utjecaj život i djelo najvećega hrvatskog komediografa imaju na različite aspekte sadašnjosti, Dom Marina Držića pokrenuo je 2021. godine projekt *DAR(SA) – Darujmo i sačuvajmo Držića*. Skraćeni naziv projekta vezuje se uz varijantu prezimena kojim se Marin Držić koristio u korespondenciji na talijanskom jeziku – Marino Darsa.

U veljači 2021. bio je napisan tekst poziva koji je upućen javnosti putem društvenih mreža Doma Marina Držića. Smatrajući da se duh Marina Držića najviše osjeća u njegovu rodnom gradu, poziv je bio upućen ponajprije Dubrovčanima, ali i svim ljudima dobre volje koji posjeduju građu na bilo koji način vezanu za Marina Držića i voljni su je darovati Domu Marina Držića te tako obogatiti fondus naše ustanove. Uz pretpostavku kako se u mnogim kućama čuvaju knjige, fotografije i plakati predstava, djela likovne i primijenjene umjetnosti, a možda i neki predmeti dosad nepoznati javnosti vezani za Držićev život i djelo, poziv je poticao zainteresirane da pretraže svoje *škafetine*, *kredence* i *šufite* odnosno ladice, ormare i tavane.

U tekstu je bilo navedeno što se sve može donirati: tiskana djela Marina Držića (na različitim jezicima), kazališna građa – plakati, programske knjižice, fotografije, originalni kostimi i rekviziti, snimke Držićevih predstava i sl., likovna djela i djela primijenjene umjetnosti inspirirana Marinom Držićem, predmeti iz razdoblja renesanse ili njihove replike, znanstveni i stručni radovi koji se bave Marinom Držićem, novinski članci, feljtoni, kritike, intervjui i sl. vezani za Marina Držića, ostala građa koja ima veze s Marinom Držićem (digitalni preslici, dijapozitivi, snimke, suveniri, razglednice i sl.). U pozivu je istaknuto kako će donirani predmeti biti evidentirani s podacima o donatoru te obrađeni i pravilno uskladišteni, a Dom Marina Držića će na svojim mrežnim stranicama i društvenim mrežama objavljivati pristigle donacije.⁵

sl.4. Programski plakat predstave *Dundo Maroje* iz 1947.

sl.5. Omot gramofonske ploče *Dundo Maroje* '72

Projekt *DAR(SA) – Darujmo i sačuvajmo Držića* podržali su i lokalni mediji objavom poziva na njihovim mrežnim stranicama. Poziv je naišao na velik odaziv javnosti te je tim putem prikupljeno dosta muzejske, dokumentacijske i knjižnične građe. Predmeti većinom pristižu iz Dubrovnika, ali i iz drugih dijelova Hrvatske te iz inozemstva. S donatorima muzejske građe putem projekta *DAR(SA)* sklapa se ugovor o darovanju, a prikupljeni se predmeti inventariziraju u muzejsku i dokumentacijsku zbirku Doma Marina Držića ili u specijalnu knjižnicu Doma Marina Držića. Pojedina darovanja, uz privolu donatora, objavljuju se na društvenim mrežama, poput prvog predmeta darovanoga u sklopu projekta – slike *Vidra* autora Tonka Smokvine iz 2015. godine.⁶

Darovani su predmeti najčešće uradci iz djelokruga donatora, pa je tako nekoliko likovnih umjetnika daro-

4 Taj je dokument dragocjen izvor za detekciju predmeta kojima je Marin Držić bio okružen za vrijeme boravka u Dubrovniku te je temelj za prikupljanje sličnih predmeta, većinom putem otkupa. „Dva prekrivača za krevet, dvanaest plitica od kositra, pet svijećnjaka od mjeđi, četiri plahte, dva vjedra [concha: bilo što u obliku školjke, pa tako i uljanica, lonac i slično], jedan mač s koricama od baršuna, dva komada barheta iz Aleksandrije, dva malena saga, jedan svileni stolnjak, jedan rubac porubljen svilom, dvije porubljene jastučnice, osam noževa, jednu kristalnu kuglu, jednu medalju od dragoga kamena, jednu dršku za nož od dragoga kamena, prsten od crvenoga kamena na turski način i jedan pojas za mač od tkanine.” Izvor: Digitalno izdanje Leksikona Marina Držića, <http://leksikon.muzej-marindrzcic.eu/osobne-stvari/>

5 <https://www.facebook.com/dommarina.drzica/posts/pfbid035BjAVKmqXQ8phneDPeJVQUqdPva-G4NxEFb3qRRwNzDjdPuKyPsUAqJSrzszyPUUdBl>

6 Rad je prvi put predstavljen na izložbi *Mi tebi kako ti nami / Likovni umjetnici o Marinu Držiću*, održanoj u Domu Marina Držića 2015. godine.

sl.6. Fotografija iz predstave *Skup* na Dubrovačkim ljetnim igrama 1988.

valo vlastite radove s motivima povezanim s likom i djelom Marina Držića. Dubrovački kulturni djelatnik sa zagrebačkom adresom darovao je vjerojatno najmanje izdanje nekoga Držićeva djela – knjižicu *Plakir*⁷ dimenzija 11 x 7,5 cm, koju je 1942. izdala zagrebačka BE-L-KA (Biblioteka lijepe knjige) u sklopu edicije „Mala knjižica“. Donaciju jednog književnika i redatelja čine primjerak stripa *Brojalica za nesan* s temom Marina Držića, analogne fotografije predstava prema Držićevim djelima na Dubrovačkim ljetnim igrama 1980-ih i 1990-ih godina te programski plakati predstava. Dubrovački audiofil iz svoje je kolekcije izdvojio gramofonsku ploču *Dundo Maroje* '72 te je u sklopu projekta *DAR(SA)* darovao Domu Marina Držića. Sudionik obilježavanja 500. obljetnice rođenja Marina Držića 2008. godine u Dubrovniku donirao je razne tiskane materijale vezane za programska događanja. Iste je godine objavljen CD *Stav'te pamet na komediju!*, koji smo također zaprimili putem projekta *DAR(SA)*. Digitalne fotografije predstava Marina Držića na Dubrovačkim ljetnim igrama od osnutka do danas ustupio nam je istaknuti dramaturg i publicist. Od talijanskog smo kolekcionara knjiga zaprimili publikaciju *I nobili ragusei di Marino Darsa* (Del Bianco editore – Udine, 1969.), a riječ je o prijevodu *Dunda Maroja* na talijanski jezik za potrebe kazališne predstave. Zanimljivo je da je sam darovatelj najavio donaciju komentarom na objavu poziva na Facebook stranici „Marin Držić“, uz najavu buduće donacije.⁸

Nadamo se kako su navedena darovanja tek početak jer je *DAR(SA)* – *Darujmo i sačuvajmo Držića* trajan projekt Doma Marina Držića. Uz povremene pozive pojedincima

i institucijama putem društvenih mreža i medija, možda i ovaj članak potakne neke buduće donatore da pretraže svoje *škafetine*, *kredence* i *šufite*, odnosno ladice, ormare i tavane, te pronađeni materijal vezan za život i djelo najvećega hrvatskog komediografa daruju Domu Marina Držića. Nije isključeno da će se tako otkriti i neki toliko željeni predmeti, dosad nepoznati javnosti, a vezani za Držićev život i djelo koji će obogatiti fundus Memorijalne zbirke Marina Držića, poput do danas nepoznatoga piščeva portreta ili izgubljene komedije *Pomet*.

Primljeno: 20. lipnja 2024.

LITERATURA I IZVORI

1. Čale, Frano. *Marin Držić: Djela*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1979.
2. Digitalno izdanje Leksikona Marina Držića. „Osobne stvari“. <http://leksikon.muzej-marindrpic.eu/osobne-stvari> (pristupljeno 3. lipnja 2024.).

⁷ Riječ je o obradi Držićeve pastore *Plakir*, danas poznatije pod nazivom *Grižula*, koju je napravio Marko Fotez.

⁸ <https://www.facebook.com/dommarina.drzica/posts/pfbido35BjAVKm2XQ8ph-neDPeJVQUqdPva-G4NxEfB3qRRwNzDJdPu-KyPsUAqJsrzsyPUUdBI>

sl.7. Tiskani materijali programskih događanja vezanih za obilježavanje 500. obljetnice rođenja Marina Držića 2008.

sl.8. Strip *Brojalica za nesan*

"FOR ME TO GIVE" – THE *DAR(SA)* PROJECT

In 2021 the Marin Držić Home launched the *DAR(SA) project – let's give and preserve Držić*, the aim being to collect material related to Marin Držić through the giving of individuals and institutions, thinking that various objects would show how great an influence the life and work of the greatest Croatian comedy writer has had on various aspects of the present day. The project met with a nice public response, and led to the collection of some of the museum, documentation and library material.

Items came in mainly from Dubrovnik but also from other parts of Croatia and from abroad. The items donated were most often from the sphere of competence of the giver. Visual artists donated their own works with motifs related to the life work of Držić, book collectors printed editions of his works, theatrical folk photographs of performances of his works and so on. *DAR(SA) – Let us give and keep up Držić* is an ongoing Marin Držić project, and alongside intermittent calls to individuals and institutions via social and other media, perhaps this article too might prompt some future donor to gift materials related to the life and work of this great Croatian comedy writer to the Marin Držić Home and so enrich the holdings of the Marin Držić Memorial Collection.